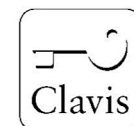

Ilse De Keyzer

GRAF
DK62

Andere boeken van Ilse De Keyzer bij Clavis:

Harde noten

Papieren vriendin

Het bord in de doos

*May your spirit live, may you spend
millions of years, you who love Thebes,
sitting with your face to the north wind,
your eyes beholding happiness.*

Tekst vermeld op een beker die in Toetanchamons tombe werd gevonden.

Ilse De Keyzer

Graf DK 62

© 2017 Clavis Uitgeverij, Hasselt – Amsterdam – New York

Coverontwerp: Studio Clavis

Trefw.: Egypte, vloek, ontdekking, archeologie

NUR 285

ISBN 978 90 448 3120 7

D/2017/4124/213

Alle rechten voorbehouden

www.clavisbooks.com

www.ilsedekeyzer.be

Leuven, faculteit Letteren, maandag 6 maart, 21.10u

Een huiveringwekkende stenen gargouille die op de dakrand van een gotische kerk zat, staarde de menigte van op het scherm in de aula onversaagd, bijna provocerend aan. De studenten lieten hun afschuw hardop merken en dat was precies waar professor Bartolli, vermaard egyptoloog en gastspreker van deze week, op wachtte. Hij leek iets slanker dan op de foto die deze maand de cover van het National Geographic-magazine sierde.

Het was stiller dan ooit in de aula van de Letterenfaculteit van de universiteit van Leuven. Ondanks het avondlijke uur zat de zaal propvol studenten geschiedenis, kunstwetenschappen en archeologie, die minstens één van de twee lezingen wilden bijwonen die Bartolli deze week zou geven. Ze hadden zich ruim op voorhand ingeschreven.

Bartolli liep al tegen de pensioengerechtigde leeftijd aan, maar zijn zuiderse en jongensachtige charme deden hem jonger ogen dan hij in werkelijkheid was. Hij wees naar de afzichtelijke waterspuwer en keek enkele seconden peinzend voor zich uit. ‘Waarom, beste mensen ...’ Hij aarzelde even, alsof hij de juiste woorden zocht, en vervolgde toen op luidere toon: ‘Waarom kiezen pakweg joden en christenen voor het goede in plaats van het kwade?’ Hij liet zijn ogen uitdagend over de hoofden in de zaal glijden.

Het was zo’n vraag waarop niemand durfde te antwoorden, maar toch waagde vooraan een student met een bril zijn kans. Hij stak aarzelend zijn hand op en wekte Bartolli’s interesse. ‘Ja, zegt u maar,’ sprak hij bemoedigend en geamuseerd tegelijk, ‘waarom kiezen mensen voor het goede?’

De student schraapte zijn keel. ‘Omdat de mens van nature goed is?’

Bartolli nam de woorden in overweging en knikte, maar zijn mondhoeken verraadden dat hij geen voldoening nam met het antwoord. ‘De mens is van nature goed, zegt u. Sommige wijsgeren zullen dat tegenspreken, maar ik volg uw redenering ... Heeft iemand nog een andere verklaring?’

Je kon een speld horen vallen.

Bartolli dempte zijn stem.

‘Mensen kiezen voor het goede, omdat ze bang zijn van de hel.’

Tijd om het antwoord te laten bezinken was er niet, want hij ging meteen verder. ‘En dat was bij de oude Egyptenaren niet anders.’

Hij sprak nu sneller en enthousiasmerend, zoals altijd wanneer hij het had over zijn grootste en enige passie die het oude Egypte al tientallen jaren was.

Hij richtte zijn apparaatje naar de computer en er verscheen, in tegenstelling tot wat de meesten dachten, geen afbeelding van kronkelende lijven in het vagevuur, maar eentje van een afgebrokkelde piramide, gegeseld door de brandende zon. ‘Wanneer mensen aan het oude Egypte denken, denken ze vanzelfsprekend aan sarcofagen en mummies, maar de Egyptische visie op het hiernamaals houdt zoveel meer in ...’

Op het scherm verschenen allerlei hiërogliefen.

‘Bij zijn overlijden wachtte de mens, arm of rijk, ambtenaar of boer, slaaf of hogepriester, het laatste oordeel. Goden beslisten of de overledene al dan niet zou worden toegelaten tot het rijk der doden. Om bij die goden op een goed blaadje te staan, gaven de

familieleden hem een dodenboek mee, een boek vol bezweringen en formules dat ook een opsomming van de goede daden van de dode bevatte. Zo kon er pakweg bij een priester in vermeld worden dat hij het beeld van de godheid steeds zorgvuldig had gewassen, bij de beeldhouwer dat hij prachtige beelden had gehouwen, en ga zo maar verder.'

Bartolli nipte van zijn glas mineraalwater.

'Bij jullie zou er bijvoorbeeld in kunnen staan dat jullie tijdens de opleiding alle lessen bijwoonden, ook 's morgens vroeg.' Er klonk gelach in de zaal en Bartolli genoot duidelijk. Hij wist perfect hoe hij zijn publiek moest bespelen.

'Ten slotte trad de dode binnen in de zaal des oordeels. Zijn hart werd door Anubis op een weegschaal gelegd, aan de andere kant lag de veer van Maät, godin van de rechtvaardigheid. De veer en het hart moesten even zwaar zijn, maar als het hart zwaarder was, was er geen weg terug en volgde de onvermijdelijke confrontatie met Ammit, half krokodil, half leeuw.' De studenten hoefden hun verbeeldingskracht niet te gebruiken, want al gauw vulde de beeltenis van Ammit het scherm.

'Ammit verslond het hart van de overledene en dan was die voorgoed verloren.' Bartolli schudde zijn hoofd.

'Nee, de onderwereld was beslist geen pretje, maar een klun van demonen dat overal op de loer lag.'

De professor keek op zijn horloge. Hij zou vandaag tot acht uur spreken, maar het was al veel later. Door Toetanchamon te linken aan de betreurde Osiris, die de eerste farao van Egypte en tevens god van de onderwereld was, had de lezing quasi onopvallend een andere wending genomen en werd er al snel gepraat over het leven na de dood bij de Egyptenaren.

'Tjonge, wat vliegt de tijd. Ik was hier om over Toetanchamon te praten, niet?'

Toetanchamon ...

Hoe vaak had Bartolli al gesproken over deze bij leven eerder onbeduidende kind-farao uit de achttiende dynastie, die hem zo intrigeerde?

Met een niet-aflatende energie ging hij verder en snel opende hij een nieuwe presentatie op zijn computer. Ammit verdween om plaats te maken voor het alom bekende gouden dodenmasker van Toetanchamon.

'Howard Carter, beste mensen, zijn we onze eeuwige dankbaarheid verschuldigd.'

Bartolli liet een lange stilte vallen.

Een zwart-wit foto van Howard Carter verscheen. De man droeg een hoed en keek zelfverzekerd in de camera, waaruit iedereen die ook maar iets van Carters bekende vondst afwist kon concluderen dat de foto na die bewuste novemberdag in 1922 was genomen.

Bartolli keek vol eerbied naar het scherm.

'Deze man is een van de grondleggers van de egyptologie.' Hij nam weer een slok van zijn glas en vervolgde: 'Reeds op zijn zeventiende startte Carter met opgravingen in Egypte, volhardend, misschien wetend dat hij ooit datgene zou vinden waarop de wereld zat te wachten, datgene wat hem wereldberoemd zou maken, datgene wat duizenden jaren verborgen lag in het woestijnzand.'

Ondanks het feit dat elke aanwezige wist wat eraan zat te komen, luisterde iedereen gebiologeerd naar Bartolli. Een volgende afbeelding toonde een uitgestrekt woestijnlandschap.

‘Het zal pas jaren later zijn dat een kind iets in het zand voelt. Het blijkt een trede te zijn. Een trede naar de graftombe van Toetanchamon, farao rond 1333 voor Christus ...’ Opnieuw liet hij de stilte voor zich spreken.

‘Hier rond ik graag het eerste deel van mijn lezing af, tenzij er nog vragen zijn.’ De misnoegde reacties die volgden uit het publiek had Bartolli verwacht en hij was duidelijk gecharmeerd. Alle studenten draaiden zich om en keken nieuwsgierig in het rond, geen vragen verwachtend. Toch ging één vinger de lucht in. Bartolli gaf een jongen op de voorlaatste rij het woord.

‘Zegt u maar, daar achteraan.’

Iedereen draaide zich geïnteresseerd om in de richting van de student archeologie die zich graag liet opmerken. Hij kuchte en vroeg met luide stem: ‘Wat denkt u eigenlijk over de vloek van Toetanchamon, professor?’

Gegniffel weerklonk.

Enkele studenten draaiden verveeld met hun ogen en keken de jongen eerder vernietigend aan, alsof ze hem wilden laten voelen dat hij wel een erg domme vraag had gesteld.

Toch keek iedereen vol verwachting naar Bartolli, die even, heel even maar, van zijn stuk gebracht leek en wrang glimlachte, alsof het risico bestond dat deze jongen zijn wederom succesvolle lezing in mineur zou doen eindigen.

‘De vloek van Toetanchamon ...’ sprak hij aarzelend en verstrooid, alsof hij er zelf nog niet goed over had nagedacht. Zacht gejoel weerklonk, alsof men de jongen, die Steve heette, duidelijk wilde maken dat dit noch de plaats noch het tijdstip was om het over dit onzinnige onderwerp te hebben. De student bleef echter ontspannen zitten, met zijn rechtersvoet op zijn linkerknie, in

afwachting van het antwoord van Bartolli, die de afkeuring van het publiek ook opmerkte.

‘Geen probleem, uiteraard krijg ik die vraag wel vaker.’

Een triomfantelijke zie-je-wel-blik van Steve volgde.

‘De vloek van Toetanchamon ... De vloek is een praatje, een verhaaltje ontsproten uit het brein van een of andere journalist, die sterfgevallen van de betrokkenen bij de opening van de farao’s tombe begon te linken aan het graf. In Toetanchamons graf zou een verwijzing hebben gezeten, dat wie zijn graf opende, gedood zou worden. Geloof me, daar is niets van waar. Ik ben al ontelbare keren in de Vallei der Koningen geweest en heb honderden boeken over de jonge koning gelezen, maar vond nog nooit iets terug over de vermelding van een waarschuwing in Toetanchamons graf. Trouwens ...’ Bartolli zette een paar passen opzij en toonde de foto van Howard Carter opnieuw. ‘Als iemand het slachtoffer zou zijn van de vloek van Toetanchamon, was het wel deze man geweest, nietwaar?’ De studenten knikten instemmend. ‘En Carter stierf pas zeventien jaar later.’ Er viel een korte, veelzeggende stilte. ‘Zeventien jaar later, op vierenzestigjarige leeftijd. Precies zo oud als ik nu ben, maar dat doet er niet toe’, voegde Bartolli er fijntjes aan toe.

‘Natuurlijk zijn er wel vervloekingen – hele gruwelijke zelfs – aangetroffen in piramides om grafschenners af te schrikken, maar ik heb alleszins nog nooit een bewijs gezien van zo’n vervloeking in Toetanchamons graf.’

Hij schudde vol overtuiging het hoofd. ‘Nee, geloof me, ik wil je niet teleurstellen, maar die zogenaamde vloek is niets meer dan een bron van amusement die door Hollywood is bedacht om jarenlang te teren op films over bloeddorstige mummies die

uit hun tombes kruipen.' Bijna iedereen lachte.

'Geen enkele ernstige archeoloog zal belang hechten aan dit verhaal. In onze kringen vinden we het pure nonsens, een – hoe noemen jullie dat ook weer – broodjeaapverhaal?' Opnieuw gelach. Je zag de zelfingenomen Steve kleiner worden. Bedoelde Bartolli misschien dat hij nooit een gewaardeerd archeoloog zou worden?

De eerste studenten slenterden naar buiten.

'O, wacht even,' sprak Bartolli geamuseerd, 'misschien is er toch zoiets als de vloek van Toetanchamon.'

Hij tokkelde op zijn toetsenbord en zoomde in op de onderkant van het dodenmasker.

'Zoals jullie weten kunnen jullie dit pareltje bezichtigen in het museum in de Egyptische hoofdstad. Het is, historisch gezien alleen al, van onschatbare waarde en voor miljarden verzekerd. Een paar jaar geleden ging er iets fout, bij poetswerken wordt gezegd, en brak de baard van het masker af. Een paar museummedewerkers probeerden hem er terug op te lijmen, weliswaar met een ongeschikte lijmsort die de baard onherroepelijk heeft beschadigd, waardoor je nu een doorzichtig laagje ziet tussen het masker en de baard.' Bartolli schudde zijn hoofd, zich zichtbaar ergerend aan zoveel onkunde.

'Gelukkig werd dit tijdig ontdekt en hebben experts gedaan wat ze konden. Het masker kon al snel weer tentoongesteld worden. De klungelaars zijn weliswaar op het matje geroepen, maar de vergevingsgezindheid van Toetanchamon is groot: voor zover ik weet leven de medewerkers nog.'

Er werd smakelijk gelachen om Bartolli's grap en luid applaus weerklonk. Bartolli zocht oogcontact met Steve, die nog verder

wegzakte. 'Ik hoop dat dit een antwoord is op uw vraag, jongeman?' Steve knikte verlegen. Een staande ovatie volgde. Bartolli nam ze dankbaar in ontvangst en glimlachte bescheiden.

'Dank u, dank u zeer. Ik hoop jullie overmorgen allen weer te zien.'

Tevreden schuifelde de menigte de zaal uit, terwijl Bartolli zijn computer netjes afsloot. Zijn komst naar de bekende universiteitsstad was niet toevallig. Sinds enkele maanden liep er in Museum M een tentoonstelling over Toetanchamon waar je replica's van zijn grafgraven kon bekijken. Misleidende affiches met het beroemde gouden dodenmasker, dat tenslotte alleen in Caïro te bewonderen is, prijkten op de achterkant van haast elke lijnbus. Kosten noch moeite waren gespaard om zo veel mogelijk bezoekers naar de tijdelijke expositie te lokken.

De regen viel met bakken uit de hemel toen de studenten de campus verlieten. De donkere lucht en de dreigende slagen van de beiaard op de achtergrond voorspelden niet veel goeds.

Leuven, faculteit Letteren, woensdag 8 maart, 20.07u

De zoveelste bui hield de stad in haar greep toen professor Bartolli twee avonden later zijn uiteenzetting verderzette. Hij tikte twee keer zachtjes tegen de microfoon waarna het gekeuvel in de aula bijna meteen verstomde.

Hij stak onmiddellijk van wal met een nieuwe powerpoint-presentatie die zijn lezing ondersteunde.

'Is dit het ware gezicht van Toetanchamon?'

Een bewerkte foto van een jongeman, slechts gehuld in een lendendoek, vulde het scherm. Zijn blik leek onzeker, haast bang, en deed in niets denken aan het triomfantisme dat het gouden dodenmasker uitstraalde. Een virtuele autopsie van Toetanchamons lichaam had een aantal jaar geleden fysieke gebreken aan het licht gebracht. Zijn heupen waren opvallend breed en wellicht had hij een misvormde voet, wat het hoge aantal wandelstokken in zijn tombe verklaarde. Door het mummificatieproces was eigenlijk alleen het gezicht van Toetanchamon intact gebleven. Bartolli had de computerscans en gezichtsreconstructies van de mummie in spanning gevolgd. De ietwat verbaasde gelaatsuitdrukking, de brede neus en volle lippen zouden hem altijd blijven. Bartolli hield van moderne technieken die aangewend konden worden om speculaties te bewijzen of te ontkrachten. Gesofisticeerde apparatuur kon ervoor zorgen dat de geschiedenis van het oude Egypte weer tot leven kwam.

‘Toetanchamon had het niet gemakkelijk. Hij was niet alleen piepjong toen hij farao werd, er lag ook een loodzware erfenis van zijn vader op zijn schouders.’ De bekende afbeelding van de zon, wiens stralen uitmondde in kleine handjes, werd getoond.

De studenten egyptologie knikten instemmend, zij wisten meteen waarover Bartolli het had. Toetanchamon was de zoon van ketterkoning Achnaton die alleen de zonnegod Aton vereerde en de andere goden afzwoer. Hij liet in sneltempo de stad Amarna aanleggen, verkoos haar boven Thebe als hoofdstad en ontnam de hogepriesters hun macht. Achnaton was de koning geweest die met verschillende oude tradities had gebroken en dat was hem niet in dank afgenomen. Het was zijn opvolger Toetanchamon,

die eerst Toetanchaton heette, geweest die de oude goden weer in ere had hersteld.

‘Wie Achnaton zegt, zegt Nefertiti, geroemd om haar legendarische schoonheid.’

Het bijna intacte borstbeeld van Nefertiti, de vermaarde koningin met de fijne trekken en de lange nek, dat in een museum in Berlijn te bewonderen is, werd getoond.

‘Achnaton en Nefertiti ... Hun dood blijft tot op de dag van vandaag een raadsel, ze verdwenen in de woestijn van Amarna. De vraag blijft dan wat er met hun mummies is gebeurd. Ook hier staat de wetenschap niet stil.’

Bartolli's ogen blonken en vol trots ging hij verder.

‘Ik was erbij in Caïro, toen de mummie die al in 1907 in graf 55 werd gevonden, in de CT-scanner werd gelegd.’ Die uitspraak ontlokte ontzag en gezonde jaloezie. Het volgende halfuur legde Bartolli uit waarom hij er bijna vol van overtuigd was dat de onderzochte mummie die van Achnaton, ook gekend als Amenhotep IV, was. De lezing was bijna afgelopen toen een krakende deur achter in de zaal iedereen achterom deed kijken. Drie mannen in het zwart, waarvan er eentje een camera vasthield, stapten de ruimte binnen. Ze beseften dat hun poging om discreet de zaal te betreden was mislukt en bleven aan de zijkant staan. Er weerklonk geroezemoes en nieuwsgierig gefluister. Een krachtige kuch van Bartolli deed het kabaal verstommen. Dat er een korte reportage van zijn lezing zou worden gemaakt, was hem eerder gemeld en bovendien was hij gewend aan camera's. Hij hernam zijn laatste zin.

‘Nefertiti was wellicht de stiefmoeder van Toetanchamon en haar naam valt, zoals jullie uiteraard weten, de laatste tijd wel

vaker in het nieuws.’ Uit de blikken van de studenten viel af te leiden dat ze daar inderdaad van op de hoogte waren. ‘Er wordt momenteel gesuggereerd dat er zich achter de grafkamer van Toetanchamon vertrekken zouden bevinden, en dat een van die vertrekken de grafkamer van Nefertiti zou zijn.’ Bartolli wikte zijn woorden en deed zijn best om zo neutraal mogelijk te klinken.

Het gepraat in de aula zwol weer aan en her en der werd gepolst naar de mening van Bartolli, die de gemoederen wat trachtte te bedaren. ‘Ik sluit niets uit, maar laat ons niet te voorbarig zijn en iets waarvan we nog niet weten of het bestaat al de ontdekking van de eenentwintigste eeuw noemen. Meneer de rector?’

Een man van rond de vijftig, die een licht nerveuze indruk maakte en al die tijd ongemerkt tussen de studenten had gezeten, trad naar voren en nam de microfoon van Bartolli over.

‘Dank u wel, professor Bartolli.’

‘Beste studenten, mag ik nogmaals een applaus voor onze gastspreker vragen? We weten allemaal dat hij een drukbezet man is, en net daarom appreciëren we het ten zeerste dat hij toch tijd voor ons wilde maken.’

Na deze woorden nam Bartolli plaats in het publiek. De cameraman richtte zijn camera nu op de rector.

‘Wat het onderzoek naar de verborgen kamers betreft: uiteraard moet dit stapje voor stapje bekeken worden, zonder overhaaste conclusies te trekken. Maar we mogen toch voorzichtig enthousiast zijn nu een Egyptische minister pas bekendmaakte dat hij het zeer waarschijnlijk acht dat er twee geheime kamers achter Toetanchamons tombe schuilgaan.’ In Bartolli’s gezicht was geen enkele emotie terug te vinden.

‘Professor Bartolli had het zonet over Amarna, ook onze egypto-

tologen in spe doen er al jarenlang baanbrekend onderzoek. Naar aanleiding van meneer Bartolli’s lezing vandaag hebben we, in samenspraak met de professor, nog een fijne verrassing in petto voor enkele studenten.’

In de zaal ontstond enige commotie.

‘Staat u mij toe, professor?’

Bartolli knikte, waarop de rector zijn laptop installeerde.

‘Ik laat u nog even zien waar het allemaal om draait.’

De rector toonde een filmpje van de tombe van Toetanchamon en zette het beeld stil. ‘Nieuwe technologieën, ondersteund door temperatuurmetingen en markeringen, hebben aangetoond dat er zich achter deze westelijke en noordelijke muur van de tombe naar alle waarschijnlijkheid twee ruimtes bevinden. Dat op zich zou al geweldig zijn, maar stelt u zich eens voor, dat zich daar daadwerkelijk, zoals enkele onderzoekers beweren, de grafkamer van Nefertiti bevindt? Het zou dé ontdekking van de eenentwintigste eeuw zijn.’ Menig toekomstig archeologenhart in de zaal begon luider te kloppen.

‘De Egyptische autoriteiten willen een uitgebreider onderzoek en gaan daarom zeer geleidelijk aan te werk. Er kan natuurlijk geen sprake van zijn om de wanden met de prachtige schilderingen te doorboren, al zou dat meteen licht kunnen werpen op deze hele welles-nietes kwestie.’

De rector riep Bartolli terug op het podium. ‘Professor Bartolli maakt als wereldberoemd egyptoloog alle ontwikkelingen in de Vallei der Koningen van op de eerste rij mee.’

De journalist wenkte zijn cameraman dichterbij en vroeg nogmaals aan Bartolli wat zijn mening was over de verborgen ruimtes.

Bartolli was gewend om met journalisten om te gaan en reageerde wat terughoudend.

‘Enige voorzichtigheid is toch wel geboden. De verdeeldheid is groot. Misschien is er helemaal geen ruimte achter het graf van Toetanchamon, want nieuwe scans trekken de resultaten van de vorige weer in twijfel. Mogelijk is er wel een kamer, maar dat hoeft niet ophefmakend te zijn. De kamer kan een opslagruimte zijn. Vergeet niet dat Toetanchamon plots is gestorven en men heeft moeten improviseren, misschien zijn bepaalde ruimtes wel dichtgemaakt en onbenut gebleven. En wie weet ... ligt Nefertiti begraven in Amarna. Eén ding is zeker: de Vallei der Koningen herbergt nog vele geheimen.’

Met een eenvoudig handgebaar maakte Bartolli de journalist duidelijk dat hij niets meer wenste te zeggen of daar geen toestemming voor gaf. Uitspraken die het onderzoek in een bepaalde richting zouden duwen konden Bartolli immers in nauwe schoentjes brengen.

De rector nam opnieuw het woord. ‘Ik heb jullie lang in spanning gehouden, maar het is de moeite waard.’ Een van de medewerkers van de universiteit overhandigde hem een grote groene vaas.

‘Onze faculteit volgt de ontwikkelingen in Egypte nauwgezet op. Spoedig zullen de onderzoeken ook buiten aan de tombe plaatsvinden en zullen de rotslagen gescand worden. En nu komt het ... Een aantal studenten hier aanwezig krijgt de kans om – volledig op kosten van de universiteit, dat spreekt voor zich – samen met professor Bartolli naar de Vallei der Koningen af te reizen om onder andere de tombe van Toetanchamon te bezoeken.’ Een spontaan applaus weerklonk en de rector glunderde.

Leuven was de enige universiteit in België waar egyptologie geëerd werd en de faculteit verdiende het om in de belangstelling te staan.

‘Helaas kunnen we maar vier studenten gelukkig maken vanavond. Misschien herinnert u zich nog dat u zich enkele weken geleden moest inschrijven voor deze lezing? We hebben alle inschrijvingsstrookjes in deze vaas gestoken en zullen zo dadelijk overgaan tot het trekken van de namen.’

‘Staat u mij toe, professor?’

De rector liet zijn arm in de grote vaas zakken en haalde er een strookje uit.

‘En de eerste die mee mag naar Egypte is...’

Een student imiteerde tromgeroffel, tot groot jolijt van de anderen.

De naam van ene Stella Demoustier, studente egyptologie, weerklonk, gevolgd door enthousiaste gillets van studentes die haar kenden. Stella, een slank meisje met lang bruin krullend haar, zag er goed uit en daar was ze zich, ondanks de onzekerheid die haar soms parten speelde, van bewust. Ze stapte langzaam – ze had iets aristocratisch in haar tred – naar beneden en voelde de ogen van de anderen in haar rug branden.

Bartolli nam de vaas over van de rector, terwijl die Stella assisteerde bij het betreden van het podium.

‘Doet u maar, professor.’

‘En de volgende wordt ...’ Bartolli plaatste zijn bril op het puntje van zijn neus terwijl hij met zijn andere hand een strookje openvouwde. ‘Adil El ...’

Adil, een student geschiedenis die er nog jonger uitzag dan hij werkelijk was, maakte een triomferend gebaar en ontving

gelukwensen van mensen die in zijn buurt zaten.

‘Nog twee te gaan ...’ De spanning in de aula was te snijden.

‘Het voorlaatste ticket gaat naar ...’

Zijn hand ging wild tekeer in de vaas en hij genoot duidelijk. Een dun papiertje kwam tevoorschijn.

‘Steve Van Espen.’

De aanwezigen gniffelden en ook Bartolli leek zich Steve nog te herinneren. Hij was het die eergisteren had geïnformeerd naar zijn mening over de vloek van Toetanchamon en zich zo de ergernis van velen op de hals had gehaald.

‘En dan de laatste, hopelijk een vrouw om wat evenwicht in de groep te brengen ...’ Bartolli knipoogde naar Stella en viste het laatste strookje uit de vaas.

‘Christian De Brabander.’

Een diepe grom uit het publiek volgde op de bekendmaking. Christian was een corpulente vijftiger, een antiekhandelaar die puur uit interesse een paar losse cursussen uit de master kunstwetenschappen volgde. De strookjes verdwenen weer in de vaas en de andere uitverkorenen werden naar voren geroepen waar ze uitvoerig werden gefeliciteerd door de rector en Bartolli. Die laatste had Steve blijkbaar al vergeven, want hij sloeg zijn arm vriendschappelijk om de jongeman heen.

Er werd nog een foto voor een plaatselijk krantje genomen en de studenten verlieten druppelsgewijs de zaal, terwijl Stella’s strookje zachtjes op de grond dwarrelde.

In een mum van tijd liep de aula leeg tot alleen Bartolli, enke-

le personeelsleden van de universiteit en de uitgelote studenten overbleven. Bartolli zou hen weldra bij hem thuis uitnodigen om hen in een rustige en ontspannen omgeving te brieven over de reis die blijkbaar al over drie weken zou plaatsvinden. Hij wou graag nu al een datum vastleggen.

‘Voor mij lukt een vrijdagavond het best’, stelde Bartolli voor. ‘Kunnen jullie overmorgen?’

Christian nam zijn agenda en Steve en Adil keken op hun smartphones.

‘Vrijdag de tiende ...’ Christian krabde zich achter zijn oor.

‘Dan moet ik een afspraak verzetten, maar ...’

Stella aarzelde. ‘Vrijdag de dertiende? Dat lukt echt niet voor mij, sorry.’

Steve keek haar vragend aan. ‘De tiende, niet de dertiende. Had je anders niet gedurfd vanwege vrijdag de dertiende?’

Christian lachte.

‘Ik ben misschien een tikkeltje bijgelovig, maar niet zo erg als mijn kamergenote Katrijn,’ antwoordde Stella vinnig. ‘Mijn vriend en ik hebben vrijdag afgesproken.’

‘Volgende week dan?’ stelde Bartolli voor.

Dat lukte voor iedereen. Ze wisselden e-mailadressen uit en verlieten het gebouw.

Adil en Stella liepen een eindje achterop te praten. Ze meende dat hij haar bekend voorkwam, al had ze nog nooit met hem gesproken.

Steve stelde voor om met z’n allen nog een biertje te gaan drinken.

‘Waarom niet, ik heb thuis toch niemand die op me wacht’, sprak Christian laconiek.

‘Dat geldt ook voor mij’, lachte Bartolli, waarop Steve bij wijze van grap ongegeneerd en vooral veel te luid ‘Vrijgezel’ van Benny Neyman inzette.

Terwijl ze bij zichzelf dacht dat ze de vrijpostige Steve nu al niet mocht, plaatste Stella haar tas met boeken op de bagagedrager van haar fiets.

‘Ga jij niet mee dan?’ vroeg Adil zacht.

‘Nee, mijn vriend wacht op me.’

‘Ach, bel hem op en zeg dat je met ons meegaat’, riep Steve, terwijl Stella het niet eens tegen hem had.

Ze wisselde een blik met Adil, waaruit alleen maar wederzijdse irritatie jegens Steve sprak.

Terwijl de rest achter de deur van café-restaurant De Appel verdween, namen Adil en Stella kort afscheid.

‘Het is al laat. Heb je graag dat ik een eindje met je meeloop?’

Stella twijfelde even, maar ze dacht aan Bas en de ruzie die zou volgen wanneer ze zou zeggen dat een andere jongen haar thuis had gebracht.

‘Nee hoor, ga maar, ze wachten op je. Ik zie je snel.’

Adil nam kort afscheid en liep naar De Appel, terwijl Stella hem stiekem nakeek.

Zonder hem te kennen, voelde ze nu al dat ze graag in zijn gezelschap vertoefde. Hij leek zo ontzettend rustig.

Het was erg druk in De Appel. De groep nam plaats aan een tafeltje bij het raam.

‘Knap ding, hè, die Stella?’ brak Christian het ijs.

Steve floot bevestigend en begaf zich richting toog, maar Adil noch Bartolli reageerde.

‘Pintje, Adil?’

‘Nee, ik drink geen alcohol. Doe maar iets fris.’

Terwijl Bartolli en Christian even later praatten over de moeizame wegenwerken in de stadsrand, zat Steve Adil te observeren. Er lag iets wrangs in zijn gezichtsuitdrukking.

Ondertussen parkeerde Stella haar fiets tegen de gevel van het studentenhuis.

Het licht in Greta’s woonkamer brandde nog en het gordijn bewoog. Er ontging haar niets.

Greta De Wit was een struise vrouw van ver in de zeventig met een alledaags, eerder onsympathiek voorkomen. Ze had een ontevreden mond en koude ogen, verstopt achter dikke brillenglazen. De vrijdagmarkt bezoeken met drie andere vrouwen uit de buurt was de belangrijkste gebeurtenis in haar week. Gewapend met elk een trolley, schuimden ze in een slakkentempo de Leuvense marktplaats en hun omgeving af. Aan zowat elke kraam bleven ze nieuwsgierig staan, maar zelden gingen ze ook echt tot de koop over. Ze proefden keer op keer blokjes fruit bij de groenteboer en durfden dan zonder enige schroom te zeggen dat de aardbeien nog niet zoet genoeg of de pruimen te hard waren, en schreeuwerige marktkramers snoerden ze de mond door te zeggen dat hun product, of het nu ruitenreinigers of zogenaamd onverwoestbare paraplu’s waren, toch niet deed wat het beloofde. Ze versterkten elkaar in hun gierigheid en mondigheid, die ook kon worden aanzien voor brutaliteit. Hun voormiddag eindigde steevast bij een grote bakkerij met een tearoom, waar de koffie en de sandwiches het goedkoopst waren van heel de stad

en waar het op vrijdag krioelde van de bejaarde marktbezoekers. Het was het enige verzetje dat Greta zich permitteerde, ook al zat ze er warmpjes bij, veel warmer dan ze ooit zou toegeven.

Greta's grootvader had de statige herenwoning in de Tiensestraat indertijd voor een prikje gekocht en was er als schoenmaker een kleine schoenwinkel begonnen. Haar vader, bij wie het ondernemersbloed door de aderen stroomde en die een geboren verkoper was, had de winkel op zijn beurt overgenomen en al snel was Schoenen De Wit door de vlotte service en prima kwaliteit een begrip geworden in de regio. De heer en mevrouw De Wit, intussen gezegend met een dochter, besloten dat het veel voordeliger en handiger was om de grote ruimte achter en boven de winkel, die nu eerder als stockruimte gebruikt werd, in te richten als gezinswoning en al snel verhuisden ze naar de stad. De zaak werd zo'n succes dat ze spoedig een gelijknamige, nog grotere winkel, waar de voorraad schoenen vanaf nu gestockeerd werd, openden in een naburige gemeente. Greta hielp als klein meisje al mee in de zaak. Veel later werd Marcel, haar jongere broer, geboren. Haar vader had het nooit met die woorden gezegd, maar het deed hem pijn dat Marcel, nochtans erg handig, eerder mensenschuw was en dus nooit de geknipte opvolger zou zijn die hij voor ogen had. Jaren gingen voorbij en terwijl Greta en haar moeder in de winkels stonden, hun vader op Vlaamse markten schoenen aan de man of vrouw bracht, bleek ook Marcel inzetbaar in de familiezaak: achter de schermen herstelde hij de schoenen, maakte hij steunzolen en reed hij met een oude truck, waarvan er nu nog steeds een foto in de inkomhal van het opbrengstpand hing, van hun ene zaak naar de andere. De jaren verstreken en op de vraag wanneer ze zou trouwen, antwoord-

de Greta altijd dat ze geen tijd had voor een man en het was pas toen de verlegen, veel jongere Marcel, vrij onverwacht huwde met een kapster uit de buurt, dat het Greta begon te dagen dat haar tijd om te trouwen en een gezin te stichten voorgoed voorbij was. Marcel verhuisde en ging met zijn vrouw in het huis van de andere schoenwinkel wonen. Die was al een tijdje gesloten en werd omgebouwd tot kapsalon. Begin jaren negentig, rond Greta's pensioen, was het met de schoenwinkel in Leuven en met de gezondheid van haar ouders bergafwaarts gegaan. Greta sakkerde vaak op de grote, onpersoonlijke winkelketens die de kleine zelfstandige schaamteloos hadden verdrongen. Niet veel later na de geboorte van Mario, het eerste en enige kind van Marcel en Sonja, waren de oude heer en mevrouw De Wit op een paar dagen van elkaar overleden.

Rond de periode van de trouw van Sonja en Marcel was het notarieel vastgelegd dat het huis waar aanvankelijk de tweede schoenwinkel was gevestigd het hunne werd. Greta kreeg het pand in de stad, haar ouders het levenslang vruchtgebruik. Bij hun overlijden erfde Greta het huis. Het was de ondernemende Sonja die Greta erop attendeerde dat ze van het huis een opbrengstpand kon maken. Aanvankelijk was Greta erg tegen het idee gekant geweest, het leek haar heiligschennis om iets ingrijpends aan het huis van haar ouders en grootouders te veranderen, maar een eenvoudige rekensom deed haar al vlug overstappen. Ze had slechts één voorwaarde: de statige voorkant moest behouden blijven. Sonja's motieven waren niet helemaal altruïstisch. Greta was de doopmeter van haar zoon Mario, voor wie hier misschien later iets te rapen viel. Bovendien, aldus Sonja, zou Greta dan niet zo alleen in die grote stad zitten, want stu-

denten zorgden voor leven in huis, dat wist iedereen.

Quasi alle veranderingen, op het slopen van enkele binnenmuren na, die nodig waren om het woonhuis en het handelspand om te vormen tot een appartement voor Greta en drie studio's voor studenten, werden plichtsbewust uitgevoerd door Marcel. En zo kwam het dat Greta op latere leeftijd, min of meer tegen haar wil, nog verhuurder werd van studentenkamers. Aan het standaardbeeld van de kamerverhuurder beantwoordde ze niet helemaal. Ze mocht dan op leeftijd en volslank zijn, een echt hart voor haar studenten had ze niet. Zolang ze netjes op tijd betaalden en niet te veel rommel maakten, was ze tevreden. Al moest ze toegeven dat ze zich veiliger voelde nu er anderen aanwezig waren in het huis, je las zoveel in de krant tegenwoordig ...

Wanneer ze te veel heimwee had naar de gouden tijd van de schoenwinkel, bladerde ze in haar slaapkamer in het fotoalbum vol kiekjes uit vroegere tijden. Bij mooi weer wandelde ze naar buiten en bestudeerde ze de voorgevel, die haast niets veranderd was. Als je goed keek, kon je boven de eerste verdieping de afdrukken van de letters *Schoenen De Wit, voor dames en heren*, nog altijd lezen. De laatste jaren vergat ze veel, maar ze kon zich de geur van het leder en de schoensmeer nog perfect voor de geest halen.

Het was al een paar jaar geleden dat een piepjonge Stella voor de voorruit van het studentenhuus stond en, zoals het kartonnen bordje achter de ruit vroeg, aanbelde aan het leeuwenhoofdje. Greta had haar argwanend bekeken terwijl ze de deur een klein beetje openhield, toen Stella zich voorstelde en vertelde dat ze

op zoek was naar een studio. Ze had geluk, aldus Greta, want er was nog maar één gemeubileerde studio vrij, de bovenste. De student rechten die de studio op het gelijkvloers huurde had ze naar eigen zeggen al een tijdje niet meer gezien, ze vermoedde dat hij gestopt was met zijn studie, maar de huur werd elke maand netjes gestort, en al gauw begreep Stella dat dat Greta's grootste bekommernis was. Een stenen draaitrap bekleed met dik rood tapijt bracht hen langs de studio op de eerste verdieping.

Daar kwamen ze een vrouw tegen. Stella schatte haar eind dertig, misschien begin veertig. Ze had lang, rood wegspringend haar en een alternatief voorkomen, en zocht binnensmonds vloekend de sleutel van haar kamer in een grote lederen tas die propvol boodschappen zat.

'Krijg ik een nieuwe buurvrouw, Greta?'

'Misschien, Katrijn, misschien.' Stella kreeg de indruk dat ze elkaar niet zo mochten.

Greta schuifelde verder en nam traag de trap naar de vrije studio.

De bewoonster zette haar boodschappentas neer en stak haar hand uit.

'Katrijn Donckers, aangenaam.'

'Stella Demoustier. Woon je hier al lang?'

'Een eeuwigheid', lachte Katrijn geheimzinnig. 'Kom hier ook maar wonen, dan is het hier tenminste niet meer zo'n dooie boel.' Ze stak haar kin wat minachtend in Greta's richting. 'Erg vriendelijk is ze niet, maar ze laat je tenminste met rust.'

'Juffrouw, komt u nog?' sprak Greta lichtjes dwingend.

'Ja, mevrouw, ik kom!'

'Tot binnenkort dan misschien?' vroeg Katrijn.

‘Wie weet!’ reageerde Stella opgewekt, terwijl ze met grote passen achter Greta aan stapte.

Het interieur van de dakkamer stamde duidelijk nog uit het begin van de jaren negentig, maar de ruimte was bijzonder groot in vergelijking met andere kamers en studio’s die ze deze zomermaanden had bezocht en de kleine badkamer met douche was perfect voor haar alleen. Niet veel later zaten ze in Greta’s keuken en had ze het contract ondertekend. Het voorschot in cash had Greta zorgvuldig opgeborgen in een kistje dat ze nadien in een lade van een Mechelse kast bewaarde.

De hoge prijs van de studio, vormde geen probleem voor Stella. Haar vader die ze het laatste jaar vooral via Skype gesproken had, stond erop dat hij alle studiekosten op zich zou nemen zolang Stella studeerde, en dat zou, als alles goed ging, nog minstens een paar jaar zijn.

In de maanden die volgden had ze Katrijn een stuk beter leren kennen en het duurde niet lang voor de twee goede vriendinnen werden, ook al was Katrijn ouder en waren ze op enkele vlakken enorm verschillend. De in eerste instantie wat teruggetrokken Stella hield van Katrijns onomwonden manier van praten en bewonderde haar avontuurlijke kant, die eens te meer naar boven kwam wanneer ze vertelde over haar vele reizen.

In een ver verleden was Katrijn ooit begonnen aan een master kunstwetenschappen, maar met enige fierheid vertelde ze maar al te graag dat ze liever feestte dan studeerde en al snel had ze haar studie in de wilgen gehangen. Kunst was evenwel haar grote pas-

sie gebleven en in haar eentje had ze zowat de hele aardbol rondgereisd en musea wereldwijd bezocht. Bij gebrek aan geld was ze teruggekeerd naar Leuven en had ze even in de horeca gewerkt, een vak dat ze in het buitenland had geleerd. Overdag had ze haar opleiding leraar plastische opvoeding afgerond, in de hoop werk te vinden in de regio. Vele jaren en interims later bleek dat laatste niet evident te zijn, al gaf ze de laatste jaren wel een paar uur les ’s avonds. Financieel moeilijke periodes overbrugde ze door nu en dan wat van haar eigen werk te verkopen. Greta’s studio was nog betaalbaar en net groot genoeg om Katrijns zelfgemaakte schilderijen uit te stallen. Haar studio had iets rustgevends, het rook er steevast naar verf en wierook. Wanneer Stella nood had aan een luisterend oor of even stoom wilde afdrukken – en dat was best vaak – kon ze er altijd terecht. Stella meende in Katrijn de grote zus te hebben gevonden die ze nooit had gehad.

Leuven, faculteit Letteren en museum M,
dinsdag 14 maart, 19.17u

Die avond was museum M uitzonderlijk lang geopend en zouden Katrijn en Stella samen naar de alom geprezen tentoonstelling van Toetanchamon gaan. Het was hun laatste kans, want morgen sloot de expo onherroepelijk haar deuren. Het schemerde al en ze hadden afgesproken aan de faculteit, waar Stella’s les archeologie van Egypte er net op zat en waar Katrijn het Vallend paard van kunstenaar Rik Poot stond te bewonderen.

‘Vind je het mooi?’